

»Ta zgodba traja že 30 let«

Te dni poteka natančno 30 let, ko je kriza okrog tako imenovanega tržaškega vprašanja dosegla višek. Začelo se je z znano izjavo vlad Združenih držav Amerike in Velike Britanije, da bosta umaknili svoje vojaške enote iz cone A Svobodnega tržaškega ozemlja, s čimer bi bilo tudi konec zavezniške vojaške uprave in bi upravo te cone prevzela Italija. Zdaj vemo, da sta obe vladi s to izjavo hoteli le izvajati pritisk na Rim in Beograd, naj bi končno dosegla sporazum o nadaljnji usodi Trsta in njegovega ozemlja.

Pred 30 leti v tem času je v Trstu vladala velika napetost. Nastali so neredi, pri katerih je šest ljudi izgubilo življenje, več desetih pa jih je bilo ranjenih. Marsikom pa je bilo že tedaj jasno, da so neredi nastali umetno, ker je bilo pač treba dokazati, kako ogromna večina tržaškega prebivalstva hoče italijansko upravo.

Izjava ameriške in britanske vlade pa je naletela na največji odpor v Beogradu. Jugoslovanska vlada je izjavila, da bo njena vojska brez oklevanja stopila v cono A Tržaškega zemlja, če bi zavezniški vojaki zapustili to ozemlje in ga prepustili italijanski vojski. Bil je torej čas, ko je takratni italijanski ministrski predsednik Pella poslal vojsko na italijansko-jugoslovansko mejo, Beograd pa je odgovoril z enakim ukrepom. Obe državi sta torej zarožljali z orožjem, pri čemer je svetovna javnost naravnost obstrmela, saj je od konca druge svetovne morije poteklo komaj osem let.

Slovensko prebivalstvo na Tržaškem je bilo spričo razvoja dogodkov hudo zaskrbljeno, ne glede na to, da je tedaj bil na višku tudi spor zaradi resolucije Informbija. Prav tiste dni je namreč pravkar umrlji voditelj KP Vidali zagrozil, da bo mobiliziral tržaški proletariat in ga poslal v boj proti jugoslovanski vojski, če bi ta prekoračila mejo in stopila na tržaški Kras.

Pisec teh vrstic je bil član delegacije slovenskih občinskih svetovalcev s Tržaškega, ki je v novembru pred 30 leti, ko so v Trstu divjali najhujši neredi, odpotovala v Beograd, kjer je predsedniku Titu in njegovim najožjim sodelavcem (Kardelj, Bebler, Vilfan, Brilej, Leskošek) poročala o veliki zaskrbljenosti slovenskega prebivalstva, ki utegne priti pod italijansko upravo brez kakršnihkoli jamstev za svoje nacionalne pravice. Delegacijo je Tito sprejel v svoji vili na Dedinju. V prisotnosti Edvarda Kardelja je takoj opozoril, da bo Trst ponovno pripadel Italiji. »Jugoslavija se za Trst ne more več vojskovati — je dejal — ker je bi svet ne mogel razumeti.

dalje na 6. strani ■

Zakaj so za J. Arafata določili politično smrt?

V središču pozornosti svetovne javnosti je še vedno položaj v Libanonu, kjer je v zadnjih dneh dosegla višek bratomorna vojna med Palestinci, tako da voditelju Organizacije za osvoboditev Palestine Arafatu že grozi najhujše, to je fizična smrt. Nekdaj nesporni predstavnik Palestincev Jaser Arafat je po splošnem mnenju v političnem pogledu že mrtev, saj ga v zadnjih dneh zapušča čedalje večje število palestinskih bojnikov, ki prehajajo na stran Arafatovih smrtnih nasprotnikov. Ti pa imajo odločno in tudi odkrito podporo Sirije. Prav Siriji in delno tudi Libiji se je treba zahvaliti, če so dogodki znotraj palestinskega narodnega gibanja dosegli tako stopnjo, da sta Arafat in njegova organizacija v političnem pogledu dejansko že mrtva. Tudi tiste arabske države, ki so ju doslej podpirale, se namreč zdaj le zanimajo, da ne bi bilo tolikšnega števila žrtev, in ju očitno več ne briga nadaljnja politična usoda Arafata in njegovih najožjih sodelavcev.

Težko je razumeti prave vzroke in razloge, zaradi katerih so Sirci sklenili, da je treba Arafata politično uničiti. Ker vemo, da je Sirija zaveznica Sovjetske zveze in nekakšna njena ekspozitura na Bližnjem vzhodu, bi morali sklepali, da se z Arafatovo »smrtjo« strinja tudi Sovjetska zveza. Težko je seveda pritrčiti takemu modrovanju, saj je Moskva še pred kratkim poudarjala, da je Organizacija za osvoboditev Palestine pod Arafatovim vodstvom edina zakonita predstavnica palestinskega ljudstva in je tej organizaciji nudila tudi vsestransko pomoč. Kaj se je v zadnjem času zgodilo, da je Moskva tako korenito spremenila svoje stališče? Na to vprašanje izvedenci kratkomo ne znajo odgovoriti, čeprav nekateri v tem preobratu vidijo znak, da hoče Sovjetska zveza neposredne poseči v dogajanje na Bližnjem vzhodu

in s tem dokazati, da brez nje ni mogoče doseči pravega miru na tem območju. Se torej pripravlja merjenje sil med obema največjima državama na svetu prav na območju Libanona oziroma Bližnjega vzhoda?

Amerikanci so po atentatu v Bejrutu, kjer je nasilne smrti umrlo nad 200 njihovih vojakov, znatno okrepili svoje vojno ladjevje v vzhodnem Sredozemlju, tako da je pred libanonsko obalo v tem trenutku zasidrana izredno močna ameriška vojna eskadra, ki lahko v vsakem trenutku poseže v dogajanje v Libanonu. Omeniti je treba dalje najnovejše izraelske vojaške priprave, v političnem pogledu pa izvedenci opozarjajo na ponovno zblizanje ameriških in izraelskih stališč, ki so se bila nekoliko oddaljila, potem ko je Reagan objavil svoj načrt za ureditev položaja na Bližnjem vzhodu.

Spričo takšnega razvoja dogodkov so seveda stopila nekoliko v ozadje prizadevanja za doseglo sprave med sprtimi versko-etničnimi skupnostmi v Libanonu. V Ženevi so sicer med pogajanjmi naredili korak naprej, vendar je zaradi obleganja Arafatovih oddelkov v libanonskem Tripolisu kmalu vse utihnilo in je libanonski predsednik Džemajel odpovedal posvetovanja v Washingtonu in se nemudoma vrnil v domovino.

Za usodo Arafata in njegove organizacije se je zavzel tudi italijanski zunanji minister Andreotti, ki je pred dnevi iznenada obiskal sirske prestolnico Damask. Zdi pa se, da je pri sirskega voditeljih naletel na gluha ušesa, kar potrjuje prepričanje, da je Arafatu v političnem pogledu že odbila zadnja ura.

Kako se bodo dogodki dalje odvijali v Libanonu in sploh na Bližnjem vzhodu, je težko predvideti. Zdi se pa, da postaja čedalje bolj stvarna možnost krepkejšega

dalje na 8. strani ■

Pred volitvami na Južnem Tirolskem

V nedeljo, 20. novembra, bodo v deželi Tridentinsko - Južni Tirol deželne volitve. V skladu z ustavnimi določili in z obveznostmi, ki izhajajo iz znanega južnotirolskega paketa, sestavljajo deželni zbor Tridentinsko - Južnega Tirola svetovalci, ki so izvoljeni v tridentinskem oziroma bocienskem pokrajinskem svetu. Oba sveta imata namreč po ustavi zakonodajno oblast za vprašanja, ki so izrecno omenjena v republiški ustavi oziroma določena z ustavnim zakonom. Tak-

kno stanje je posledica dejstva, da je tridentinska pokrajina po jeziku prebivalstva v ogromni večini italijanska, bocienska pokrajina pa prevečini nemška. V obeh pokrajinah pa živijo tudi Ladinci. V dosedanem deželnem zboru, ki ima skupno 70 svetovalcev (36 iz Tridentinske in 34 iz bocienske pokrajine), ima Krščanska demokracija 22 svetovalcev, Južnotirolsko - ljudska stranka 21, komunisti sedem, socialisti štiri, socialdemo-

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 13. novembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.00 Mladinski oder: »Moj prijatelj Dane«; 10.30 Prenos košarkarske tekme C1 lige Jadran - Bocen. 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Šport ni glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditvev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 14. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 »Benečija '83«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Giuseppe Verdi: Trubadur (prvo in drugo dejanje); 11.30 Beležka; 12.00 Kralj (Atilij) v New Yorku; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Pavle Zidar: »Oče naš«; 14.30 Jugoslovanska diskoteka; 15.00 Šport; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenski otket; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 15. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Iz očetove beležnice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Giuseppe Verdi: Trubadur (tretje in četrto dejanje); 11.20 Beležka; 12.00 »Ena bolha me grize«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Za zabavo in pouk; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Od Milj do Devina; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Orkester univerze iz Regensburga; 18.00 Slovenska žena v boju in delu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 16. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Trim za vsakogar; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Človek, kam hitiš? Pripravljaja Claudio Grbec; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor »Hrast« iz Doberdoba; 13.40 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Pavle Zidar: »Oče naš«; 16.00 »Ko trkam na nebesna vrata...«; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Skladatelj Lojze Lebič; 18.00 Slučajnosti med literaturo in fantastiko; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 17. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Festival slovenske popevke v Trstu v letih 1963-64; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »To je pa laži!«; 16.00 Na goriškem valu; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Letošnje mednarodno zborovsko tekmovanje; »Guido d'Arezzo«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 18. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje): Pavle Zidar: »Oče naš«; 14.30 Od ekrana do ekrana; 16.30 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci; 18.00 Kulturni dogodki; 18.25 Imena naših vasi; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 19. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Javni koncerti RAI iz Turina; 11.20 Beležka; 12.00 »Glas od Rezije«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Otroški kotiček: »Zakajček in vseved«; 14.30 Naš dobri stari radio; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Saša Šatelj in Joško Jakončič ob obletnicah rojstva; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Strah, prekletstvo našega časa

Ko sem bil majhen in so mi nekega večera naročili, naj nekaj nesem k babici, ki sicer stanuje sorazmerno blizu naše hiše, sem se branil, ker sem se bal stopiti ponoči sam po znani cesti do babice in se vrniti domov. Takrat so me naučili, da je strah prazen in da ga okoli nič ni. Po poti sem si večkrat ponavljal komaj naučeni rek in se res nisem bal. Tak ali podoben izrek je za otroka važen pripomoček za obvladavanje tujega in večkrat potencialno tudi sovražnega sveta. Koliko izrekov ali pregovorov smo v najrosnejših letih slišali, ki so nam pomagali spoznavati svet in se braniti v težjih trenutkih.

Sedaj si spet ponavljam, da je strah prazen in da ga okoli nič ni, vendar me sestreljeno korejsko letalo, bejrutski dogodki, želja poljskega ljudstva po svobodi, dvojni vojaški poseg na Grenadi, krvava vojna med Iranom in Irakom, boji Afganistanu in vsa kri, ki jo prelivajo lačna in žejna ljudstva na afriški celini, demagoško in hinavsko sporazumevanje v Ženevi, naivna in neprepričljiva srečanja v Helsinkih, sifilovski madridski pogovori in sploh zavest o radioaktivnem Damoklejevem meču, ki visi nad človeštvom, ne morejo pomiriti, da je s strahom tako, kot pravi ljudska modrost.

Se kako je prisoten med nami! Hromi človekovo življenjsko voljo, kreativnost in iznajdljivost, duši materinstvo in očetov-

stvo, seveda je to stvar podzavetsi, a je v nas.

To je največje prekletstvo oboroževalne politike, ki hoče imeti v vsakem primeru zagotovljeno oblast in moč te ali druge strani. Sedaj nam oblastiteljneži zagotavljajo, da gre pri vsem tem le za najbolj gotovo obrambno sredstvo, da ni nevarnosti, saj bi se v primeru spopada človeštvo lahko zateklo v nalašč za to pripravljena zaklonišča ipd. In ljudje nasedajo takim in podobnim besedam, ker je pač lahko in najmanj odgovorno sprejemati podobna pomirjujoča zagotovila, ki pa delujejo podobno kot, že večkrat omenjeni izrek o strahu; se pravi, da so le psihološko slepilo, ki pa ne odpravi resnične nevarnosti.

Sprašujem se zato, kaj bo oblast in moč, bogastvo in gospostvo nad svetom tistemu, ki hoče vojno in mogoče tudi raketni spopad. Vsakomur je jasno, da v tem primeru na svetu ne bo mesta, kjer bi lahko zmagovalci stal brez primerne zavarovalnega oblačila in čistilca za zrak, da bi se naslajal nad doseženo oblastjo, ki mu je ne bi nihče mogel ogroziti, nihče več vzeti. Zmagovalci ne bi imeli več priložnosti za igro živcev in moči in ob zaključnem dejanju bi lahko edino še ugotavljal, da je pravzaprav nasedel tistemu, ki se izjavlja, da mu je oblast dana in jo lahko da, komur pač hoče.

dalje na 5. strani ■

Pred volitvami na Južnem Tirolskem

■ nadaljevanje s 1. strani

krati dva, misovci dva in po enega svetovalca republikanci, liberalci, Nova levica in Proletarska demokracija. Tridentinsko - tirolska ljudska stranka je v deželnem zboru imela pred razkolom skupno pet svetovalcev, od katerih zdaj trije pripadajo struji senatorja Fontanarija in dva struji Enrica Prunnerja. Po enega svetovalca imajo tudi južnotirolski socialdemokrati in južnotirolski neodvisneži.

Za volitve v bocenski pokrajini je bilo predloženih skupno 14 kandidatnih list, in sicer tri več kot na volitvah pred petimi leti. V tej pokrajini ima že v vsej povojni dobi absolutno večino Južnotirolska ljudska stranka, ki v sedanjem pokrajinskem svetu razpolaga z 21 sedeži od skupnih 34. Že 27 let Južnotirolski ljudski stranki predseduje dr. Silvius Magnago, ki je tudi predsednik bocenske pokrajine. Nič čudnega zato ni, če skušajo oblast te stranke ogroziti nekatere manjše skupine iz vrst nemško govorečega prebivalstva. Tako bo na bližnjih deželnih volitvah nastopila alternativna lista, ki jo sestavljajo večini pripadniki dosedanje južnotirolske Nove levice, katerim so se pridružili še ekologisti ter nekateri pripadniki italijanske, ladinske in nemške jezikovne skupnosti.

Nevarnost za Južnotirolsko ljudsko stranko pa predstavlja — po mnenju samega predsednika Magnaga — vodilno združenje Južnega Tirola »Wahlverband der Suedtiroler«, ki je izraz domovinske zveze — Heimatbund. To združenje se zavzema za samoodločbo Južnega Tirola. Predsednik Magnago je dopisniku milanskega dnevnika Corriere della Sera izjavil, da utegne Južnotirolska ljudska stranka izgubiti enega svetoval-

ca zaradi prisotnosti Domovinske zveze. Pri tem je Magnago očital rimski vladi, da ne spoštuje prevzetih obveznosti, pri čemer je navedel predvsem dve vprašanji, in sicer ustanovitev ovtomnomne sekcije deželnega upravnega sodišča v Bocnu ter vprašanje uporabe nemškega jezika v javni upravi.

Milanski dnevnik pri tem piše, kako je že kazalo, da se bo južnotirolska problematika uredila za časa Spadolinijeve oziroma Fanfanijeve vlade, a iz tega ni bilo nič, ker so bile razpisane predčasne politične volitve. Zdaj pa je na oblasti Craxi, ki ga je bocenski predsednik Magnago zaprosil za pogovor že pred štirimi meseci, a doslej, tako piše Corriere della Sera, ni prejel niti odgovora. Takšno stanje je — po mnenju južnotirolskega voditelja, vzrok, da utegne Wahlverband der Suedtiroler doseči uspeh na bližnjih volitvah.

Na Južnem Tirolskem in na Tridentinskem je bil pred dnevi na obisku tudi glavni tajnik Komunistične partije Berlinguer. V bocenski pokrajini vodijo komunisti odločen boj proti Južnotirolski ljudski stranki in so pred kratkim celo prijavili sodišču predsednika Južnotirolske ljudske stranke Magnaga, češ da ni poskrbel, da bi bocenska pokrajina odkupila dva umetniško pomembna objekta na Južnem Tirolskem. Južnotirolska ljudska stranka pa je celo dovolila in pripomogla, da so omenjena objekta odkupili zasebniki, seveda iz vrst nemško govoreče skupnosti. V komunistični partiji pa so v bocenski pokrajini organizirani predvsem italijansko govoreči prebivalci, čeprav je treba ugotoviti, da partija uradno spoštuje dvojezičnost tudi v svojem notranjem poslovanju. V sedanjem pokrajinskem svetu ima KPI enega samega svetovalca.

Po zmagi Mebla in Jadrana

Združevanje koristno in uspešno

Preteklo soboto sta naši dve najbolj reprezentativni športni ekipi, združena ekipa Meblo v odbojki in Jadran v košarki, prinesli s tujih igrišč poln izkupiček.

Za našo združeno žensko ekipo, ki je gostovala v Moglianu, kjer so v prejšnjih letih vse naše ekipe potegnile krajši konec, je prepričljiva zmaga s 3:0 (15-6, 15-9, 15-6) bila najboljši dokaz, da razpolagamo z dobro šesterko, ki je v stalni rasti. Po ne preveč spodbudnih predprvenstvenih tekmah in po prvem domačem srečanju s skromno ekipo iz Conegliana smo zaskrbljeni čakali na prve resne preizkušnje naših igralk, ki so se v gosteh morale pomeriti z enim boljših nasprotnikov, ki, po izjavah njihovega trenerja in odbojkarških izvedencev, meri zelo visoko. Jurmanova dekleta so tokrat zaigrala zares dobro in če je še vedno opaziti kako vrzel predvsem pri podajačicah in manj pri sprejemu, je najbolj razveseljivo dejstvo, da so se naše igralkе vseskozi borile srčno in samozavestno, zavedajoč se svoje moči, a ne da bi nikoli podcenjevale nasprotnika. Igra, kateri smo bili priča, je pokazala dobro telesno pripravo naših odbojkaric, ki v glavnem tudi dobro obvladajo tehniko, ki pa še niso popolnoma osvojile novih shem. To pa je razumljivo, saj ekipa še ni povsem uigrana, kar ni nič čudnega, če upoštevamo dejstvo, da se igralkе med seboj še ne poznajo popolnoma in da so jih in jih še pestijo poškodbe. Naša ekipa je stopila na igrišče brez Kusove, ki je ena naših glavnih udarnih sil, trener pa ni ves čas menjal ene same igralkę; kljub temu pa ni bilo nikoli opaziti znaka utrujenosti in tudi po vsaki sicer redki osnovni napaki so dekleta takoj samozavestno reagirala ter tako v kali strla vsak odpor domačink.

Jasno, da je bilo po tekmi vzdušje zelo veselo in kar je najbolj razveseljivo in kar nam daje zagotovilo za optimizem, je dejstvo, da so zmago občutili prav vsi na isti način od igralk, ki so sedele na klopi, do spremstva, ki je ekipi sledilo, pa do tistih, ki v našo združeno ekipo verjamejo, a je tokrat niso mogli spremljati.

Podobno je bilo v Ravenni, kjer je gostoval Jadran po zadnjem domačem porazu, ko je odigral eno svojih najslabših tekem. Marsikdo se je že bal, da naši fantje ne bodo več znali reagirati in slišati je bilo več umestnih in neumestnih kritik. Žagarjevi fantje pa so še enkrat pokazali, česa so zmožni in so prepričljivo strli odpor am-

bicioznih domačinov in tako zelo jasno dokazali svojo ekipno življenjskost. Tokrat so se namreč skoro vsi vpisali med strelce, teža tekme ni torej slonelna na običajnih dveh stebrih Vitezu in Banu in to je zadostno jamstvo, da lahko upravičeno pričakujemo prepород Jadrana tudi na domačem igrišču. Zvesti navijači, kot tudi vsi, ki za Jadran nesebično delajo ter vanj verujejo, so gotovo tega vredni.

Ne mislimo tu analizirati in iskati vzrokov za dosedanji slab izkupiček naše skupne košarkarske ekipe, ker nismo zato po-

klicani; lahko le v imenu vseh, ki v Jadran verujejo, izrečemo prepričanje, da je pot pravilna in da doslej ni bilo narejenih napak, ki bi šle proti tisti športni politiki, s katero so pred leti začeli prav pri Jadranu in ki nam je dala in nam bo še dala toliko zadoščenja ter nas je predstavila v lepi luči širši italijanski javnosti. Če se bomo, kot se, vsi tega vedno zavedali, bodo tudi rezultati temu primerni ne glede na kak spordsljaj, ki je neizbežen tudi pri društvi, ki razpolagajo s profesionalnim kadrom in ki je jasno možen toliko bolj pri idealistih, ki vse opravijo v svojem prostem času na strogo prostovoljni podlagi.

Torej Jadran in Meblo tako in še bolje naprej!

n k

Davčni predujmi ob koncu novembra

Davčni obvezniki morajo do konca novembra plačati predujem na običajna davka IRPEF in ILOR v znesku 92 odstotkov predvidenega davka. Poleg tega morajo letos lastniki stanovanj do istega roka izplačati predujem za takoimenovani dodatni občinski davek na zgradbe ali SOCOF.

Ker je še nekaj časa na razpolago, naj se tisti ki imajo težave z izračunanjem predujmov pravočasno obrnejo za IRPEF na finančne urade ter za SOCOF na občinske urade. Pojasnila nudijo tudi razne strokovne organizacije.

Predujme IRPEF je treba plačevati že več let, zaradi tega se omejimo na nekaj pojasnil glede SOCOF-a. Pri določitvi dodatnega občinskega davka na zgradbe vzamemo za osnovo katastrsko rento stanovanja oziroma hiše. Renta mora biti ažurnirana, to je pomnožena s količniki, ki so bili določeni za leto 1982. Iste količnike pa je davkoplačevalec uporabil že pri prijavi dohodkov letošnjega maja ter je ažurirana katastrska renta razvidna iz oddelka »B«, ki se nanaša na zgradbe v formularju 740.

Če v stanovanju prebiva sam lastnik, sta dve možnosti glede izračuna predujma na SOCOF. Prvi primer je ta, če je stanovanje ali hiša oproščena davka ILOR, to je, če ni stara več kot 25 let ter ne spada v luksuzne kategorije. V tem primeru izračunamo deset dvanajstink ažurirane katastrske rente iz oddelka »B« formularja 740. Gre za 10 dvanajstink, ker se predujem plača za prvih deset mesecev leta 1983, ostali dve dvanajstinki pa bo treba plačati ob prijavi dohodkov maja 1984.

Od omenjene vsote odštejemo deset dvanajstink dovoljenega odbitka 190.000 lir ali z drugimi besedami 158.330 lir. Ostanek pomnožimo s količnikom, ki je v vseh občinah tržaške pokrajine 20 odstotkov.

Vzemimo primer, da ažurirana katastrska renta znaša 267.000 lir. Deset dvanajstink od te vsote je 222.500 lir. Od te vsote odštejemo deset dvanajstink odbitka 190 tisoč lir ali — kot rečeno — 158.330 lir. Tako dobimo vsoto 64.170 lir. 20 odstotkov te vsote pa je 12.830 lir. To je tudi znesek, katerega moramo plačati kot predujem na pošti ali v uradih pristojnih občinskih davčnih izterjevalnic. Maja prihodnjega leta pa bo moral lastnik tega primera plačati ostali dve dvanajstinki ali 2.557 lir.

Če pa je stanovanje že podvrženo občin-

skemu davku ILOR ter v njem stanuje sam lastnik, sta spet dva načina za izračun predujma. Če ažurirana katastrska renta znaša do 475.000 lir letno, se splača izračun, kot smo ga že omenili, to je deset dvanajstink odbitka 190.000 ter količnik 20 odstotkov.

Če pa je renta višja, izračunamo zanj 10 dvanajstink ter jo nato brez odbitka pomnožimo z znižanim količnikom 12 odstotkov.

Omenimo zdaj primer stanovanja, katero lastnik daje v najem, čeprav v teh primerih za birokracijo pogosto skrbijo že upravitelji. Lastnik za določitev obdavčljive vsote sešteje najemnine od januarja do oktobra ter od končne vsote odšteje 25 odstotkov na račun vzdrževalnih del. Pri uradih in trgovinah, ki so oddani v najem, pa se od končne vsote odšteje 33 odstotkov. Ni pa predvidena olajšava letnega odbitka 190 tisoč lir. V primeru plačila tudi davka ILOR je količnik 12 odstotkov in v nasprotnem primeru 20 odstotkov.

Davka SOCOF so oproščeni trgovci in obrtniki, ki so lastniki prostorov, v katerih opravljajo svojo dejavnost. To pa ne velja za zdravnike ter druge proste poklice, ki imajo ambulante ali pisarne v lastnih prostorih.

V primeru solastništva so vsi lastniki stanovanja ali hiše, tako tudi mož in žena, dolžni plačati ločeno svoj delež davka na rento.

Če ima nekdo več stanovanj oziroma niso oddana v najem, je treba za druga stanovanja in za neoddana stanovanja v mestih s stanovanjsko krizo plačati za 200 odstotkov večji davek SOCOF.

Spomnili smo, da je davek treba plačati pri občinski izterjevalnici občine, kjer je stanovanje. Plačila po pošti pa so bila uvedena zaradi tega, da lastnikom ni treba hoditi v občinske izterjevalnice izven občine, kjer prebivajo. Številka poštnega tekočega računa za vsako občino je seveda različna. Za tržaško občino je na primer 11/288.

Vlada pravi, da bo SOCOF veljal samo za letos. Takoj pa so se pojavili dvomljivci ter je Zveza lastnikov hiš sklenila vložiti pritožbo na sodišče, češ da je SOCOF protistaven, med drugim zaradi tega, ker so razne občine v državi uvedle različne davčne količnike in nekatere davkov sploh niso uvedle.

E. V.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU

vabi k vpisu v

GLEDALIŠKO SOLO

V TRSTU IN GORICI

V šolo so vabljeni vsi dosedanji slušatelji in tisti kandidati/ke, ki čutijo željo do odrskega ustvarjanja in vzgoje v obvladanju lepe slovenske besede.

Vpisovanje in podrobnejše informacije ob delavnikih od 9. do 14. ure do 10. novembra v upravi SSG, Ul. Petronio 4, tel. 734-265 ali v Gorici na sedežu Zveze slovenskih kulturnih društev, Ul. Croce 3, tel. 84-495 ob delavnikih od 11. do 13. in od 16. do 19. ure.

Ob smrti Vittoria Vidalija

V starosti 83 let je v sredo, 9. t.m., v tržaški bolnišnici umrl bivši senator in bivši tajnik avtonomne federacije KPI v Trstu Vittorio Vidalija. Pokojnik se je rodil leta 1900 v Miljah in se je že kot mlad fant vključil najprej v socialistično in nato v komunistično gibanje, kjer je kmalu prevzel vodilna mesta. Za časa fašističnega terorja se je umaknil v tujino in živel nekaj let v Združenih državah. Med špansko državljansko vojno je bil eden glavnih poveljnikov republikanske vojske in je med drugim poveljeval znanemu »Petemu regimentu«. Po zmagi Francovih fašističnih enot se je najprej umaknil v Sovjetsko zvezo in nato odpotoval po nalogu Kominterne v Mehiko. Vidalija so po vojni in še prej nekateri dolžili, da je bil zapleten v atentat na Trockega, kar pa je sam odločno zanikal.

V Trst se je vrnil po drugi svetovni vojni. V domačem kraju pa se nikakor ni mogel sprijazniti s stanjem, ki je tedaj vladalo v komunističnem gibanju, kjer so imeli odločilen vpliv tisti, ki so izšli zmagoviti iz druge svetovne vojne in revolucije, se pravi Slovenci. Zato je Vidalija, ki očitno ni imel natančno izoblikovanih odnosov do Slovencev in do Jugoslavije, ker se je v njem poznal nacionalistični vpliv iz časov pred in tik po prvi vojni, prišla skoraj kot naročena resolucija Informbiroja, s katero je bila Titova Jugoslavija izključena iz tedanjega svetovnega komunističnega gibanja. Vidalija se je postavil na čelo gonje proti Titu in, v tržaških razmerah, proti vodilni vlogi Slovencev v komunistični partiji, pri čemer je treba priznati, da je potegnil za seboj veliko večino tržaškega proletariata. S tem je dejansko dosegel pasivizacijo tržaških delavskih množic, kar zadeva vprašanje ohranitve Svobodnega tržaškega ozemlja. Vidalija je v tem času imel tajne stike z voditelji proitalijanskih političnih strank, zaradi česar ga italijanska politična zgodovina posem upravičeno že uvršča med tiste italijanske vplivne moče, kot sta n. pr. župan Bartoli in škof Santin, ki imajo zaslugo, da se je v Trst vrnila italijanska uprava. V Trstu Vidalija tedaj nikakor ni bil internacionalistični revolucionar, temveč nosilec in izvrševalec italijanske državne politike.

Po vrnitvi italijanske uprave v Trst je bil Vidalija na volitvah najprej izvoljen za poslanca in nato za senatorja. Priznati pa je treba, da se je kot parlamentarec zanimal tudi za slovensko manjšinsko problematiko.

S smrtjo Vittoria Vidalija je s tržaške in tudi širše politične pozornice vsekakor zginila markantna osebnost, ki se je za svoje ideje znal vztrajno, odločno in požrtvovalno boriti in ki je, vsaj kar zadeva razmere v povojnem obdobju na Tržaškem, dosegel tudi vidne politične uspehe, seveda v korist svojih italijanskih sorojakov. V zadnjih letih je napisal več knjig, ki jih bereš z velikim zanimanjem, kar med drugim dokazuje, da je znal tudi dobro sukati pero.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU
GOSTOVANJE SLOVENSKEGA LJUDSKEGA
GLEDALIŠČA IZ CELJA
v Kulturnem domu v Trstu

Peter Shaffer

A M A D E U S

Režija: Dušan Mlakar

v petek, 11. novembra ob 20.30 — Abonma red A
v soboto, 12. novembra ob 20.30 — Abonma red B
in F
v nedeljo, 13. novembra ob 16. — Abonma red C
in G

Mednarodno srečanje mladih v Trstu

Mladinski odbor pri Slovenski kulturno-gospodarski zvezi iz Trsta je priredil 5. in 6. t.m. Tretje srečanje mladih iz Slovenije, Koroške in Furlanije-Juljske krajine. Iz Koroške je na srečanje prišel predsednik Zveze slovenske mladine, iz Slovenije pa so se srečanja udeležili predstavniki madžarske in italijanske narodne skupnosti, republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije in še občinskih konference ZSMS iz Kopra, Sežane ter Nove Gorice. Na srečanju, ki je potekalo v prostorih Dijaškega doma, so bili prisotni tudi predstavniki mladinske sekcije Slovenske skupnosti ter tržaške Zveze komunistične mladine Italije.

Srečanje je otvoril predsednik mladinskega odbora pri SKGZ Boris Siega, narkar sta v soboto predavala tajnik SKGZ Dušan Udovič in tajnik gospodarskega odbora pri SKGZ dr. Suadam Kapič. Udovič je v glavnih obrisih predstavil sedanji položaj slovenske narodne skupnosti in njena prizadevanja za doseg globalne zaščite. Poudaril je, kako je ta položaj globoko pogojen od splošnega političnega položaja v Italiji pa tudi od povezave z matično domovino, pri čemer se je Udovič kritično dotaknil vprašanja odprte meje, kakor se postavlja v zadnjem letu. Mogoče v njegovih izvajanjih ni prišla dovolj do izraza

važnost politične ustvarjalnosti naše narodne skupnosti, ki se nikakor ne more in ne sme sprijazniti z vlogo predmeta političnih pogojevanj, ampak mora sama nastopiti kot politični subjekt. Važnost ustvarjalnosti slovenske narodne skupnosti v Italiji pa je podčrtal dr. Suadam Kapič, ki je govoril o njeni gospodarski problematiki. Kapič je sicer utemeljil, zakaj bi morale biti manjšinske narodne skupnosti zaščitene tudi na gospodarskem področju, dejal pa je, da bi zunanja zaščita brez gospodarske podjetnosti takšnih skupnosti seveda le malo zalegla. Kapič je tudi podčrtal bistveni pomen gospodarske osnove za obstoj manjšinskih narodnih skupnosti, kar je med diskusijo z zanimivim primerom osvetlil tudi Korošec Marjan Pečnik. Pečnik je namreč povedal, da so se prijave k dvojezičnemu pouku v Žitari vasi na Koroškem nad vsakim pričakovanjem pomnožile, že ko se je razvedelo, da bo v tem kraju začela obratovati tovarna z mešanim jugoslovansko-avstrijskim kapitalom. Sobotni del 3. srečanja mladih manjšincev iz Slovenije, Koroške in Furlanije-Juljske krajine se je zaključil z udeležbo na kulturnem večeru, ki je bil v Domu Albert Sirk v Svetem Križu.

Nedeljska predavatelja sta na srečanju
dalje na 8. strani

75-letnica Hranilnice na Opčinah

V nedeljo, 13. t.m., bo v Kulturnem domu v Trstu proslava ob 75-letnici ustanovitve Hranilnice in posojilnice na Opčinah. Proslava častitljivega jubileja najmočnejšega slovenskega denarnega zavoda na Tržaškem in sploh v Italiji se bo začela ob 10. uri.

Ob tej priložnosti je upravni svet Hranilnice in posojilnice izdal lično, 94 strani obsegajočo brošuro, ki jo je natisnila tiskarna Graphart v Trstu. Knjiga vsebuje med drugim prispevek ravnatelja Hranilnice dr. Draga Gantarja, ki je posvečen vprašanju združništva in njegovemu pomenu danes. Hranilnica je namreč združni zavod, kar pomeni, da njen glavni namen ni in sme biti dobiček. Inž. Milan Sosič, ki je bil predsednik posojilnice do pred nekaj meseci, je napisal dva članka. Prvi obrav-

nava zgodovino denarnega zavoda, drugi pa je posvečen spominu bivšega dolgoletnega predsednika Josipa Podobnika. Dr. Marko Oblak objavlja prispevke, ki obravnavajo zgodovino slovenskega gospodarstva v Trstu v obdobju 1880-1980, slovensko kmetijstvo na Tržaškem ter slovensko obrtniško danes in nekdanj. Marko Waltritsch iz Gorice piše o razvoju slovenskega kreditnega združništva, Dragotin Danev pa opiše obisk pri starem članu združnega denarnega zavoda. V brošuri najdemo še »zlati« in srebrni seznam članov, se pravi imena ljudi, ki so že 50 oziroma 25 let člani Slovenske Hranilnice in posojilnice.

Članom, upravnemu svetu, nadzornemu odboru in vsemu osebju tega denarnega zavoda za jubilej iskreno čestitamo in želimo še veliko nadaljnjih uspehov.

Nova predsednika Sklada za Trst in KZE

Sklad za Trst, ki pod nadzorstvom vladnega komisarja upravlja oz. razdeljuje vsako leto približno 30 milijard lir za specifične potrebe Trsta in njegove pokrajine, ima od ponedeljka, 7. t.m., novega predsednika. Gre za deželnega svetovalca PSI Gianfranca Carboneja, ki v tej funkciji nasleduje svojega strankarskega kolego Pittonija. Upravni svet Sklada za Trst sestavljajo tržaški župan Richetti, predsednik tržaške pokrajine Clarici in še pet deželnih svetovalcev, ki v tej mandatni dobi so poleg Carboneja še demokristjana Vignini in Nodari, komunist Iskra ter republikanec

Fragiacomo. Carbone je bil izvoljen za predsednika te ustanove na osnovi sporazuma med strankami, ki sodelujejo v upravnih koalicijah na tržaški občini in pokrajini. Na osnovi istega sporazuma pa je bil v torek, 8. t.m., izvoljen za predsednika tržaške Krajevne zdravstvene enote demokristjan Giuseppe Pangher. Izvolila ga je večina v upravnem odboru KZE, ki jo sestavljajo predstavniki KD, SSK, PSI, PRI in PSDI. Oba predstavnika Liste za Trst sta oddala beli glasovnici, medtem ko je komunistični predstavnik prejel dva glasova, in sicer svojega ter glas predstavnika Radikalne stranke.

Priprave na jubilejno Ceciljanko

19. in 20. novembra bo v Katoliškem domu tradicionalna revija pevskih zborov, ki nosi ime po nebeški zavetnici glasbenikov in pevcev sveti Ceciliji in ki jo bo letos že petindvajsetič priredila Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Priprave na to pevsko prireditev so bile osrednja točka na seji odbora Zveze, ki se je sestal v ponedeljek, 31. oktobra. Ker je bil zaradi bolezni odsoten predsednik Emil Valentinčič, je sejo vodil podpredsednik Simon Komjanc.

Kot že vsa prejšnja leta, bodo na letošnji jubilejni Ceciljanki nastopili zbori z Goriškega, Tržaškega, iz Benečije, Kanalske doline, Koroške in Slovenije. Da bi organizacija celotne manifestacije čimboljše stekla, so na seji bile porazdeljene razne funkcije med člani odbora Zveze. Omeniti velja, da bo v kratkem dotiskana posebna brošura, ki bo izšla ob letošnjem jubileju. Na seji je bil tudi govor o priznanjih zborom za dolgoletno sodelovanje na pevski reviji. Odbor je sklenil, da bo Zveza slovenske katoliške prosvete nagradila posamezne zборе, ko bodo petindvajsetič nastopili na Ceciljanki.

V drugem delu seje so se zvrstila poro-

čila o delovanju posameznih društev. Ugotovljeno je bilo, da so društva uspešno izvedla vse načrtovane prireditve, h katerim je treba dodati še gostovanje mešanega pevskega zbora »Soča« iz Kanala v organizaciji zbora »Lojze Bratuž« in pričetek tečaja ritmične telovadbe v štandreški občinski telovadnici. V mesecu novembru bo posebno razgibano delovanje štandreškega društva, ki bo z igro Namišljeni bolnik nastopalo tudi v Gorici in Prvačini.

—o—

PREDAVANJI OB 500-LETNICI ROJSTVA MARTINA LUTRA

Na kulturnem večeru, ki bo v petek, 11. t.m., v dvorani Centra L. Fogar v Semeniški ulici v Gorici, se bodo spomnili 500-letnice rojstva Martina Lutra. Prireditelji večera so v Gorico povabili profesorja z milanske univerze Michela Casseseja, ki bo govoril o temi: Lik in teologija Martina Lutra. Profesor s tržaške univerze Silvano Cavazza pa bo spregovoril o temi: Vpliv Martina Lutra na dogajanje v goriški deželi.

Liberalna stranka o pravicah in dolžnostih Slovencev

Na predlog goriškega predstavnika inž. Sergia Fornasira, ki je tudi občinski svetovalec v Gorici, je vsedrjavni svet Italijanske liberalne stranke, ki je zasedal 21., 22. in 23. oktobra v Rimu, sprejel resolucijo, katera obvezuje tajništvo PLI in liberalno parlamentarno skupino, da predlagata vladi organski osnutek o vodenju politike ob vzhodni meji, v katerega naj se med drugim vključijo gospodarske smernice osimskega sporazuma ter že obstoječe gospodarske olajšave in tržaški in goriški pokrajini. V resoluciji je tudi rečeno, naj se izdela zakonski akt o pravicah in dolžnostih etnične manjšine, ki je na tem področju prisotna. Zanimivo je, da resolucija ne omenja izrecno slovenske narodne skupnosti v Italiji, na katero pa se ta dokument nedvomno nanaša. Potrebno pa je podčrtati dejstvo, da resolucija govori o pravicah in dolžnostih etnične manjšine in tržaški in goriški pokrajini in da zato niso niti posredno omenjeni Slovenci v videmski pokrajini. To je seveda nesprejemljivo za nas in tudi v nasprotju z izjavo tajnika PLI Zanoneja enotni slovenski delegaciji 9. novembra 1978, ko je dejal, da je treba vse Slovence

v Italiji enako zaščititi, ne glede na to, v kateri pokrajini živijo. Resolucija, ki jo je sprejel vsedrjavni svet PLI pa utegne biti znak, da se zadnje čase v Rimu mogoče nekaj le premika za pravno ureditev narodnostnih vprašanj Slovencev v Italiji.

—o—

STRAH, PREKLETSTVO NAŠEGA ČASA

■ nadaljevanje z 2. strani

Upajmo, da drži, kot pravimo, da vrag ni tako črn, kot se opisuje. Torej, ne da bi pretiravali, mislimo, da je dobro, če se zavedamo nevarnosti, ki nas ogroža in da se zavedamo, da je tudi veliko zlo lahko zelo enostavno zakriti za drugačnimi vrednotami, ki v resnici to niso. Vsako nevarnost lahko tudi na pravi način omejimo, osamimo in zatremo. Potrebno pa je imeti voljo in odprte oči, kajti nevarnost nastopi, ko je strah sicer lahko prazen, nam pa se zadi stvaren in nevaren, takrat pa instinktivno, zato nepremišljeno, naredimo tudi nepopravljive neumnosti.

Marko Tavčar

Ob gostovanju gledališča iz Celja

Celjski odrski umetniki, ki so takorekoč skoraj stalni gostje pri Slovenskem stalnem gledališču, so doslej v Gorici trikrat odigrali z velikim uspehom delo Petra Shafferja »Amadeus«, od srede dalje pa gostujejo v Trstu.

Angleški dramatik Peter Shaffer, ki je to delo napisal pred štirimi leti, postavlja na oder v dokaj rafinirani obliki boj povprečnega proti geniju. Povprečnost — zatrjuje avtor — ima, prav zato ker je povprečnost, oblast, ugled, vpliv. Genij pa nima ničesar, razen svojega genija. Povprečnost je na svetu zato, da ima in da skrbi za več stvari: ima in jo skrbi oblast, ima in jo skrbi ugled, ima jo in jo skrbi družbeno - politični vpliv. Skoznjo govori vladajoča politika. Ta svoj pogled avtor razkazuje skozi kratko življenje salzburškega glasbenega genija Wolfganga Amadeusa Mozarta, ki pride na dvor Jožefa II., da bi v prestolnici tedanjega glasbenega ustvarjanja razril svoj genij. Toda na dunajskem dvoru je v modi italijanska glasba, dvorni skladatelj pa Antonio Salieri, ki v Mozartu takoj prepozna nevarnega tekmeča. Amadeus ni le tekmeč, pač pa vse to, kar bi Salieri hotel biti: genij. S splekarjenjem spravi Mozarta v bedo in končno v prerano smrt. Salieri se namreč zaveda svoje povprečnosti, saj ga prav spoznanje, da Mozartovemu geniju ne bo nikdar kos, spravi v obup, v boj proti geniju, v boj proti Bogu, ki ga je obsodil na povprečnost, obenem pa kaznoval, da je to svojo povprečnost spoznal, kot je Adam v rajju spoznal svojo nagoto. Zaveda se, da njegova glasba, ki ji dunajski dvor ploska, ne bo prešla v zgodovino; boji se pozabe, zato tik pred smrtjo z namišljeno blaznostjo prepriča služinčad, da je pred 32-timi leti zastupil Mozarta. Če ne drugače, se ga bodo potomci spominjali kot človeka, ki je zastupil salzburškega genija.

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 14. novembra, predaval prof. Martin Jevnikar na temo: »Anton Klodič pl. Sabladoski — izjemna osebnost Slovenske Benečije«. Začetek ob 20.30.

V Shafferjevi zasnovi so povprečni vsi: od cesarja Jožefa II., ki tu nikakor ni prikazan kot reformator, pač pa kot povprečnež v rokah povprečnežev, do dvornih funkcionarjev, Salierijeve in Mozartove žene. Vsi so povprečneži, razen genialnega Mozarta, pa še ta le v glasbenem ustvarjanju, saj je drugače le nedorasel otrok.

In prav to poudarjanje povprečnosti je poanta Shafferjeve igre in težko bi mu bilo oporekati. Koliko je povprečnosti tudi med nami, v vsakem okolju, v vsaki družbi, toda večina se v svoji povprečni povprečnosti tega niti ne zaveda.

Delo je mojstrsko zrežiral Dušan Mlakar, ki pravkar pripravlja s Slovenskim stalnim gledališčem v Trstu Albeejevo dramo »Gospa iz Dubouquea«. Igralski ansambel je izredno uigran, čeprav glavno breme predstave nosi Janez Bermež v vlogi Antonia Salierija. Mozart je Zvone Agrež, ki je bil prav za to vlogo nagrajen na nedavnem Borštnikovem srečanju v Mariboru. V ostalih vlogah nastopajo: Anica Kumrova, Bogomir Veras, Miro Podjed, Jože Pristov, Bruno Baranovič, Igor Sancin, Drago Kastelic, Mija Menecjeva, Ljerka Belakova in Milada Kalezičeva.

Saša Rudolf

Nova slovenska dekana

Goriški nadškof msgr. Bommarco je na začetku tega meseca imenoval nove dekane v nadškofiji. Ta je namreč razdeljena na deset dekanih, kot med drugim utreza novemu kanonskemu zakoniku. Od novoimenovanih dekanov sta dva Slovence, in sicer g. Marjan Komjanc, ki je bil imenovan za dekana v Standrežu, ter msgr. Ivan Kretič, ki je bil imenovan za dekana v Devinu.

G. Marjan Komjanc je že bil dekan nekdanjega slovenskega pastoralnega območja. Star je 66 let in je bil posvečen v duhovnika leta 1940. Od leta 1972 je župnik v Sovodnjah. Msgr. Ivan Kretič je župnik v Devinu že od leta 1955 in je svoj čas že bil devinski dekan. Star je 72 let.

Novoimenovanima dekanoma iskreno čestitamo in jima želimo veliko uspehov pri njunem odgovornem delu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

»VESELI RINGARAJA«

Goriška kulturna delavka, pesnica Ljubka Sorlijeva nas je razveselila s svojo drugo knjigo pesmi. Njene izbrane pesmi so namreč izšle leta 1972, medtem ko je njena najnovejša zbirka Veseli ringaraja (s podnaslovom Pesmi za otroke) pred kratkim izšla v Gorici v založbi Pastirčka, mladinske revije, katere zvesta sodelavka je Sorlijeva že mnogo let.

Pesmi v tej zbirki so torej namenjene mladim dušam naših otrok, naših otrok pravim, saj so te pesmi tako zrasle iz našega pojmovnega sveta, iz naše zemlje in našega ljudstva, da bi bila morda kar polovica ali še več njih sploh neprevedljiva v kake druge jezike, saj je v tej otroški liriki ali liriki za otroke toliko našega, primorskega in slovenskega bistva, da je »areal« te poezije, če se smemo tako nepesniško izraziti, dejansko že določeno in zamejen. To pa v tem primeru nikakor ni hibal Bera poezije za otroke v matični Sloveniji je dokaj bogata in pedagogi trdijo, da je tudi na višini; sicer pa to ne čudi, ko je znano, da je lepo število dobrih slovenskih pesnikov takih, ki so pisali pesmi za otroke v času, ko so v svojih lastnih družinah imeli cicibančke in šoloobvezne otroke. Morda je nekoliko manj pesniškega berila za starejše otroke, prav to urzel pa sedaj lepo dopolnjuje zbirka goriške pesnice, saj njen Ringaraja vsebuje pesmi za vse stopnje, nekatere pa sploh niso več izrazito otroške. Ljubka Sorli (Bratuž) je te pesmi pisala v dolgem obdobju od leta 1953, torej skoraj trideset let, kakor so se ji pač porajali navdih in so jo obiskovala prava razpoloženja. Ogromna večina je bila že objavljena, največ v Pastirčku. Njen učiteljski poklic jo je dolga leta postavljaval v bližino, če že ne kar v sredino otrokovega čutenja, v svet, v katerem še neuk in vedoželjen otrok spoznava in raziskuje svojo okolico in si po svoje skuša odgovoriti na vse tiste zakaje, katerih odgovore poznajo (če jih zares poznajo?) samo odrasli. Zdi se, da so Ljubkini verzi, njen tekoči ritim, tu in tam sproščeni in približani otroškemu sprejemanju in njegovi domišljiji z ustreznim besediščem in primernim

»TA ZGODBA TRAJA ŽE 30 LET«

■ nadaljevanje s 1. strani

Pripravljena pa se je vojskovati za cono B«. Tito in Kardelj pa sta delegaciji zagotovila, da bo Jugoslavija poskrbela za Slovence na Tržaškem takšno zaščito, kakršne nima nobena manjšina.

Iz pogovora, ki je trajal pozno v noč, so člani delegacije jasno razumeli, da se pripravljajo sporazum o razdelitvi Svobodnega tržaškega ozemlja med Italijo in Jugoslavijo. Zaščita, o kateri sta govorila Tito in Kardelj, pa je dobila stvarno obliko v prilogi Londonske spomenice o soglasju. Kot se je kasneje izkazalo, pa je bil celotni sporazum tako izoblikovan, da v Italiji ni imel moči zakona, kot je večkrat poudarilo prav tržaško sodstvo.

Pred 30 leti se je torej obnovil boj tržaških Slovencev za narodne pravice. Tedaj smo dobili nove sobesednike, predstavnike povojne Italije, ki pa žal niso pokazali, kot že prej, leta 1947 v Gorici, novega pristopa pri obravnavanju manjšinske problematike. In »ta zgodba traja že 30 let«.

D. L.

živim otroškim slogom, posrečena naravna prsniška govornica, daleč od kakega pootročnega poenostavljanja. To je vsekakor dobra lastnost te poezije. Vsebinsko obsega zbirka (129 pesmi) dokaj pisano področje otrokovega zanimanja in v določeni meri bodo iz teh pesmi starši in učitelji lahko črpali snov in primere za estetsko, moralno, kulturno - zgodovinsko in sploh narodno vzgojo. Pesmi nas vodijo prek igre in domačega življenja, šole in otroških uragolij, letnih časov, kulturnih in drugih praznikov, spoznavanja in vrednotenja medčloveških odnosov do čustvene poglabljanja in spoznavanja preprosto in naravno nakazane verske motivike, če omenimo vsaj nekatere poudarke. Pisane so s tenkim posluhom za otroško dojemanje, tako da se bo ob njih mladi bralec na prijetno domač literarni način lahko dokopal do marsikaterega spoznanja, ki mu bo pomagalo rasti v njegovi kulturni in slovenski zavesti; za primer si vzemimo pesem v Gorici (nastala leta 1973, obj. na str. 135): ob opisu glavnega trga Travnika na neprisiljen način spoznamo zgodovino mesta in našega rodu.

Veseli ringaraja je posrečen in bogat izbor dobre poezije ene same avtorice za naše najmlajše,

knjiga, ki ne bi smela manjkati v nobeni družinski ali šolski knjižnici. Na ovitku lično in razigrano opremljene knjige so natisnjeni glavni podatki o avtorici Ljubki Sorlijevi, opremljevalcu in ilustratorju Ediju Žerjalu (med pesmimi je tudi pet risbic - lesorezov iz otroškega sveta) in o piscu predgovora za mlade bralce ter Spremnega zapisa in uredniku zbirke Marijanu Breclju; njegov zapis je zaradi tehtnosti in zbranih podatkov ter sodb vreden, da ga človek pozorno prebere. Skoda, da bo ta lepa knjiga za otroke najbrž v prodaji le v zamejstvu.

Tomaž Pavšič

ERNST BARLACH

V PALAČI COSTANZI V TRSTU

V petek, 11. t.m., bodo v palači Costanzi v Trstu odprli razstavo grafik nemškega umetnika Ernsta Barlach. Razstavo prirejata Goethejev inštitut in Nemško kulturno središče v Trstu s sodelovanjem Mestnega muzeja Revoltella.

Že omenjeni ustanovi sta že leta 1970 pričeli seznanjati tržaško javnost z ekspresionistično grafiko, Barlach pa je bil po splošnem priznanju eden začetnikov ekspresionizma. Znan je predvsem kot kipar, a se je uveljavil tudi kot grafik in pesnik ter dramaturg.

Na razstavi v palači Costanzi si bodo obiskovalci lahko ogledali kakih 50 litografij in lesorezov, ki jih je umetnik ustvaril v obdobju 1912 - 1932. Prireditelji pa so hkrati poskrbeli, da bodo obiskovalci lahko spoznali ostalo umetnikovo dejavnost s predvajanjem diapozitivov.

Otvoritev razstave bo ob 18. uri.

Nekaj slovenskih knjižnih novosti

V zadnjem času je na slovenski knjižni trg prišlo več knjig, o katerih je prav, da vsaj opozorimo naše bralce. Prva je izšla v letošnji zbirki Slovenske matice, napisal pa jo je znani umetnostni zgodovinar dr. Sergej Vrišer. Njen naslov je »Baročno kiparstvo na Primorskem« in z njo avtor zaključuje pregled baročnega kiparstva tega obdobja na Stajerskem, 1976 pa v osrednji Sloveniji. Pri zadnji Vrišerjevi knjigi ne gre za popoln pregled te snovi, česar se v uvodu zaveda tudi sam avtor, ki o tem pravi: »Če hočemo, da bi bila slika morda popolnejša, bo potrebno orati globlje in širje. V zdajšnjem trenutku pa je, tako menim, tudi pričujoča knjiga dosežek: dopolnjuje celostno podobo o baročnem kiparstvu na Slovenskem in najbrž je prepotrebna stopnica, prek katere bo moč korakati dalje in videti dalje«. Priznati je treba, da je knjiga v tem trenutku ta namen dosegla in bo zelo koristno služila kot informacija o tej zanimivi snovi in kot podlaga nadaljnemu preučevanju baročnega kiparstva na Primorskem v 17. in 18. stoletju. Tiskana je na dobrem papirju, tako da so tudi fotografije posameznih oltarjev ali kipov prišle v glavnem lepo do izraza.

Cankarjeva založba je ob 100-letnici rojstva Ivana Preglja izdala knjigo pisateljve hčerke Bazilije Pregelj, sicer znane ljubljanske psihiatrinje, z naslovom »Moj oče«. Avtorica se je rodila v Kranju leta 1920, kjer je njen oče služboval kot profesor, tam se tudi pričnejo njeni spomini. Zanimiv je njen opis vzdušja v družini, ko je pisatelj Pregelj snoval novo knjigo: »Lahko bi ga primerjali z enim samim družinskim obdobjem, z nosečnostjo matere, s prihajanjem novega otroka v družino, čeprav sama, ker sem bila najmlajša, tega dogajanja nisem okusila. V družini je bilo prijetno razpoloženje. Vsi smo se nečesa veselili, vsi pričakovali. Očeta smo na poseben način spoštovali«. Kasneje so se preselili v Ljubljano in Pregljevi hčerki se je za vedno vti-

snila v spomin podoba tega mesta, kakor jo je v otroških letih doživljala na sprehodih z očetom. Po njegovi smrti (30. januarja 1960) je izbrala napis za nagrobnik na pokopališču v Dravljah. Odprla je njegovo knjigo »Magister Anton« in na koncu strani je zagledala naslednje besede: »Bog je videl in sprejel«.

Celjska Mohorjeva družba je izdala v tiskani obliki disertacijo dr. Rudija Koncilije, do nedavne medškofijskega asistenta za študente v Ljubljani, sedaj pa župnika v Črnomlju, z naslovom »Cankar o družbeni vlogi Cerkve na Slovenskem«. Avtor je v slovenski javnosti znan kot dolgoletni organizator jesenskih tečajev za študente in izobražence v Ljubljani, urejal pa je tudi Bilten, verski časopis za študente in izobražence. Predavanja z omenjenih tečajev na teološki fakulteti že več let izhajajo tudi v tiskani obliki, za kar je dosedaj skrbel dr. Koncilija. Njegova zadnja knjiga šteje z opombami vred 239 strani, dr. Jože Rajhman pa je v oceni disertacije o tem delu zapisal naslednje: »Rudi Koncilija je dober poznavalec Cankarja kot pesnika in pisatelja, pa tudi kot kritika tedanjih razmer, ko je Cerkva imela odločilno vlogo ne samo na svojem področju, temveč tudi v slovenskem prostoru sploh. Napisal je več razprav o cankarjevskih pogledih na ključni položaj Cerkve na Slovenskem, analiziral je predvsem Hlapca Jerneja. S tem je pokazal, da obvlada zelo zahtevno snov, hkrati pa je v teh prispevkih hotel začetni novo obdobje v presojanju odnosa Cankarja do Cerkve in Cerkve do Cankarja... Avtor je tako prvi tudi s cerkvene zornega kota osvetlil Cankarjeva stališča... V soočenju s koncilsko in pokoncilsko teologijo... in s pomočjo duha samega koncila je avtorju uspelo v našem času razumeti in ovrednotiti Cankarjevo kritiko... S tem je disertacija postavljena tudi v naš čas in ni zgolj analiza minulega obdobja, prav zato disertacija še pridobiva na vrednosti«.

Pevsko srečanje v Pliberku

V nabito polni Schwarzlovli dvorani v Pliberku na Koroškem so se v soboto, 29. oktobra, v toplem vzdušju srečali na koncertnem odru trije profilirani zbori: Mešani zbor Podjuna - Pliberk pod vodstvom prof. Toneta Ivartnika kot prireditelj srečanja, z njim pa nemški mešani pevski zbor Pliberk (Gemischter Chor Bleiburg), ki ga vodi glavnošolski učitelj Siegfried Schwanner, in Mešani študentski pevski zbor Kamnik iz Slovenije, ki je pod taktirko mladega dirigenta Janeza Klobčarja prispeval levji delež k sijajnemu uspehu kulturnega večera, saj mu je bila odmerjena kar polovica celotnega večernega sporeda.

Vsi trije zbori so se predstavili z visoko pevsko kulturo in kvaliteto, za kar jih je hvaležno občinstvo nagradilo z navdušenim aplavzom. Slovenska in nemška pesem sta v lepi slogi praznično zadoneli na odru kot blagodejen izraz skupnega hotenja obeh omenjenih pliberških zborov, kot dokaz prizadevanja za harmonično sožitje obeh narodov v deželi in hkrati kot poziv, da naj bi prav pesem s toplino melodije in harmonije pomagala raztapljati ločilne stene, ki ovirajo pot od človeka do človeka, od soseda do soseda, od naroda do naroda.

Prav s to željo je prišel na Koroško gostovat tudi Mešani študentski pevski zbor Kamnik iz Slovenije. Da bi pesem čim bolj združevala, so mladi gostje iz Kamnika za svoje prvo srečanje s Korošci pripravili izrazito koroški spored. Od dvanajstih pesmi, ki so jih zapeli, jih je bilo devet koroških, med njimi osem skladb koroškega slovenskega skladatelja Hanzija Artača, ubranih na besedilo koroške slovenske pesnice Milke Hartmanove. Študentski ansambel samih mladih pevcev in pevk iz Kamnika se je pred nedavnim tesno povezal s pesnico z Libuškega polja in skladateljem izpod Obirja v svojevrstno muzično trojico, ki si z vnemo utira svojo posebno pot k bogatitvi slovenske glasbene - pevške kulture.

Znano je, da Milka Hartman že desetletja bogato zalaga slovensko glasbeno - pevsko kulturo

s svojimi lahko pevnimi pesmimi. Že v mladih letih je kot gospodinjska učiteljica razodevala svoj pesniški, pevski in »vižarski« talent. Med obema vojnama je blizu petdesetim pesmim svoje prve pesniške zbirke MED CVETJEM IN V SONCU kot »vižarka« sama dala tudi ustrezne »viže«, tj. melodije. Mnogo pevnih pesmi vsebujejo tudi njene poznejše zbirke z naslovi MOJE GREDE (1952), LIPOV CVET (1972), PESMI Z LIBUŠKEGA PUELA (1977) kakor tudi bogati zbornik v treh knjigah, ki je izšel lani ob 80-letnem življenjskem jubileju še vedno neutrudne pesnice in obsežno prikazuje tudi njene poezije in melodije. Po njenih pesmih in melodijah so radi segali in še segajo slovenski skladatelji in harmonizatorji, med njimi Marko Bajuk, Luka Kramolc, Matija Tomc, Radovan Gobec, France Czigán, Pavle Kernjak, Silvo Mihelič, Jože Ropitz, Janez Petjak, Hanzi Gabriel, Hanzi Artač idr. Nekatero njene pesmi so že ponarodele. Zvezni predsednik avstrijske republike dr. Rudolf Kirchschläger je umetnici za njene velike kulturne zasluge v javno priznanje podelil častni naziv profesorice.

Mlademu skladatelju Hanziju Artaču z Obirškega pa je muza umetnosti že v zibelko položila talent za petje in glasbo. Kot samorastnik je pri svojem delu nabiral melodije, ki so se mu porajale na dolgi, zveneči struni. Za marsikateri napjev, ki je zvenel v njegovi duši, je našel ustrezen besedni izraz v pesmih Milke Hartmanove. V kratkem bo izšla prva zbirka Artačevih skladb s 25 pesmimi, od katerih jih je 23 ubranih na besedilo Milke Hartmanove. Zbirki so z nasveti botrovali znameniti skladatelji in profesorji glasbene akademije v Ljubljani, Artačevi učitelji, Samo Vremšak, Uroš Krek in Jurca. Prof. Vremšak je dal zbirki laskavo oceno in ji želi vse dobro na poti med naše zборе. Tej želji se pridružujemo tudi mi. Hkrati nadarjenemu skladatelju iskreno čestitamo, da mu je koroški deželni glavar Leopold Wagner kot zaslužnemu kulturnemu de-

lavcu v priznanje podelil posebno nagrado in povrh še delovno štipendijo za strokovno izpopolnjevanje v študiju harmonije in kompozicije.

Precejšnje število Artačevih pesmi je že in bo še posnel celovški radio. Dve Artačevi skladbi na besedilo Milke Hartmanove sta posneta na samostojni plošči, in sicer pesem »Ob reki Dravci«, s katero je skladatelj na festivalu v Steverjanu leta 1979 odnesel prvo nagrado za najlepšo melodijo, in druga, prav tako priljubljena »Ostanimo prijatelji«.

Mešani študentski pevski zbor iz Kamnika je s svojim odličnim nastopom ob pevskem srečanju v Pliberku še na poseben način osvetlil vrednost in mesto Artačeve glasbene in Milkine pesniške umetnosti v širšem slovenskem kulturnem prostoru. Naj bi prav ta zbor njuno pesem iz Koroške ponese tudi še na koncertne odre onstran Karavank vsem Slovencem v bratski pozdrav.

Dr. Pavle Zablatnik

—o—

SREČANJE Z ODBORNIKOM LOKARJEM

V petek, 11. novembra ob 19.30, bo na sedežu v ulici Machiavelli 22 širše srečanje z občinskim odbornikom prof. Alešem Lokarjem, ki bo razložil novi davek na nepremičnine (Socof), ki je prav sedaj zelo aktualen.

V drugem delu srečanja pa bo razgovor o delovnem programu mestne sekcije Slovenske skupnosti.

Zaradi aktualne problematike so na srečanje vabljeni poleg članov tudi drugi rojaki, ki jih gornji problem zanima.

Odbor sekcije

—o—

RADIKALCI IMAJO NOVEGA TAJNIKA

Kongres radikalne stranke v Riminiju se je zaključil z izvolitvijo novega strankinoga tajnika, 37-letnega poslanca Roberta Ciccimessera. Slednji bo nasledil Pannelli. Ciccimessere je bil namestnik voditelja radikalne parlamentarne skupine. Izvoljen je bil na tajnem glasovanju. Prejel je 504 glasov na skupno 705 volilcev.

Antikrist ali prerok

(Ob 500-letnici rojstva Martina Lutra)

V teh prvih novembrskih dneh se spominjamo človeka, ki je s svojo mislijo in besedo spremenil Evropo, ravno ko je začela stopati v tako imenovani novi vek. 10. novembra 1483 se je v Eislebenu rodil Martin Luter, mož, ki je v globoki veri hotel rešiti in popraviti versko stanje, a je po javni predstavitvi svojih 95 tez o odpadkih in verski skvarjenosti svojemu škofu (izobešenje tez na cerkvena vrata v Wittembergu je baje sad legende) povzročil neustavljivo vrsto reakcij v vsej Evropi.

S tem svojim dejanjem je mladi, a izredno bistri, delavni in globokoverni avguštinski menih, profesor teologije na wittemberški univerzi povzročil začetek verskega gibanja, ki je spremenilo kulturno, politično in zgodovinsko stanje v Evropi.

V nekakšnem uvodu svojih 95 tez je zapisal: »Iz ljubezni do resnice, da bi lahko bila zmagovita, bo tekla razprava o naslednjih trditvah pod vodstvom očeta Martina Lutra, učitelja umetnosti, doktorja

teologije, rednega lektorja na univerzi ...« Iz ljubezni do resnice se je torej Luter uprl cerkvenim oblastem in temu, kar je po svoji vesti smatral, da je slabo.

Pisalo se je leto 1517, ko je, kot poročajo njegovi življenjepisci, v stolpu samostana med premišljanjem misli sv. Pavla »Pravični bo živel iz vere« (Rimlj 1, 17), prišel do spoznanja, da je odrešenje možno le iz vere in brez del. 31. oktobra istega leta pa je njegovih 95 tez že vznemirjalo Wittemberžane, predvsem pa višjo duhovsko gospodo. Zanj, ki se je izredno bal Boga kaznovalca zlega, je bilo torej odrešilno odkritje, da božja pravičnost ni tista, ki kaznuje, ampak ona, ki »nas iz čiste milosti in usmiljenja opravičuje in nas zastonj zveličuje«. To je nosilna misel Reformacije in to misel Luter razčlenjuje in obdeluje v svojih tezah.

Do pravega preloma med reformatorskim gibanjem in Cerkvijo pa je prišlo leta 1519, ko je julija v debati s prof. teologije na ingolstadski univerzi, Eckom, Lu-

ter prestavil trditev, da »preprostemu laiku, ki ima Biblijo, moramo bolj verjeti kot papežu ali koncilu, ki je nimajo«. Zanikanje hierarhije in oblasti pa je bil pomemben razlog, da je prišlo do preloma. Cerkev je seveda imela svoje pomisleke glede milostnega zveličanja in mu jih je tudi sporočila. Lutrova želja, da bi krščanstvo preuredil iz notranjosti, se je spremenila v nov teološki nauk, ki postavlja na prvo mesto notranjo, osebno Cerkev, ohranja samo dva zakramenta, krst in evharistijo, odpravlja pa tudi vrsto drugih ustaljenih cerkvenih institucij in nauk. Med drugim celibat. Naslednjega leta 1520 je Luter objavil tri temeljne knjižice: »Kristjanova svoboda«, »Babilonsko suženjstvo« in »Poziv nemškemu plemstvu«. Papež Leon X. pa ga je pod grožnjo izobčenja z bula »Exurge« pozval, naj prekliča kar 41 tez. Grožnjo je naslednjega leta uradno potrdila bula »Docet romanum pontificem«; takoj je cesar Karel V. vplival na Svet v Wormsu in izgnal Lutra iz Cesarstva. Friderik Modri pa ga je dal zapreti na grad Wortburg pri Eisenachu, da bi ga tako rešil pred zasledovalci. Tu je Luter prevedel v nemščino Evangelije. Njegov jezik in pisanje kažeta na izredne sposobnosti tudi na jezikovnem področju. V desetih letih (od 1517 do 1527) so njegove knjige dose-

75

let sodelovanja v zadružništvu

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH CASSA RURALE ED ARTIGIANA DI OPICINA

Vsi bančni posli in usluge
Posebna posojila
za kmetijstvo, obrt, trgovino, malo industrijo in ljudske gradnje
Menjalnica

OPČINE • Bazoviška ul. 2 • tel. (040) 212494/211120

design
grafiker

MEDNARODNO SREČANJE MLADIH V TRSTU

■ nadaljevanje s 4. strani

bila dr. Miloš Budin in arh. Jože Cej. Budin je govoril o vprašanju razlaščenja slovenske zemlje. Poudaril je, da gre za izredno važno vprašanje, saj je teritorij sestavni del narodnostne istovetnosti. Omenil pa je tudi, da je zlasti v bližnji preteklosti prihajalo do odtujevanja slovenske zemlje s prodajo zemljišč, ki jih slovenski lastniki niso znali ali mogli na kak drugačen način gospodarsko ovrednotiti. Delno se je iste problematike dotaknil tudi arh. Cej, ki je sicer govoril o urbanističnih problemih, kakor se postavljajo zlasti na Gorškem.

V zaključnem delu srečanja so udeleženci govorili o bodočih skupnih pobudah. Določili so, da bodo prihodnje leto priredili podobno srečanje na Koprskem predstavniki mladinskih organizacij tamkajšnje italijanske narodne skupnosti. Govor je tudi bil o manifestacijah za mir. V tej zvezi naj omenimo stališče delegacije mladinske sekcije Slovenske skupnosti, ki poudarja, da je mir temeljna vrednota, za katero bi se morali dejavno in iskreno zavzemati še zlasti na našem zemljepisnem področju, ki je pravo križišče različnih narodov in kultur ter stičišče med Vzhodom in Zahodom. Mladinska sekcija SSK pa opozarja, da nikakor ne morejo koristiti miru manifestacije, ki jih enostransko usmerjajo in izkoriščajo nekatere politične stranke, kot se zadnje čase dogaja npr. v Italiji.

—o—

Zakaj so za Arafata...

■ nadaljevanje s 1. strani

poseganja tudi Sovjetske zveze na Bližnjem vzhodu, kar zna po eni strani postati zelo nevarno za svetovni mir, po drugi pa utegne to morda odločilno prispevati k dokončni ureditvi položaja na Bližnjem vzhodu in pri tem tudi ureditvi palestinskega vprašanja, ki je eden ključnih problemov za doseg miru na omenjenem območju.

gle približno 10.000 izdaj. Pomislimo na to dejstvo in bomo lahko takoj dojeli pomen, ki ga je reformacija imela za širjenje kulture in pismenosti.

Na srečanju luteranskih voditeljev Torgau na gradu Hartenfels leta 1525 je prišlo do izraza izoblikovanje »protesta« in od tod protestantizem. Vendar ne moremo reči, da bi bil Luter podiralec ustaljenega reda, saj je takrat pozival nemške plemiče, naj zadržijo kmečki upor, ki ga je vodil znani Müntzer. Zaradi tega je za marksistične zgodovinarje protestantizem le izraz buržujске vere, ki se uveljavlja. Müntzer je po njihovem socialni revolucionar, Luter pa buržujski reformator. Glede odnosa protestantizma do oblasti naj še navedemo znanega misleca Ericha Fromma, ki je mnenja, da je katoliška Cerkev vedno znala ločiti med časno in duhovno oblastjo, protestantizem pa se je odkrito postavil na stran časne oblasti. Tudi Fromm navaja Lutrov odnos do kmečkega upora in ga navaja, ko piše, da »nič ni bolj strupenega, škodljivega in hudičevega, kot je upornik«.

V naslednjih letih, ko je živel kot pastor v Wittembergu, z ženo in šestimi otroki, se je posvetil pastirskemu delu in pisanju Malega in Velikega katekizma, ki sta izšla leta 1527, v naslednjih letih pa prevajanju Svetega pisma, ki je v odličnem prevodu izšlo leta 1534.

Protestantizem se je v naslednjih letih razširil po vsej Evropi in je leta 1545, ko se je začel tridentinski koncil, predstavljal gibanje, ki je imelo tudi svoje politične posledice. Bilo je gibanje, ki je prodrlo med vse sloje, kar pomeni, da je imelo veljavne argumente za vse ljudi. Zanimivo je, da tridentinski koncil ni obsodil Lutra, čeprav je hudo grajal in obsodil njegove heretične teze.

Luter je umrl 18. februarja 1546 v rojstni vasi, kamor je šel na obisk k bratom.

Poglejmo za trenutek na slovenska tla in na protestantizem na Slovenskem. Trst in sploh Primorska sta igrala važno vlogo pri širjenju protestantizma na Slovenskem. Omenimo naj cerkev v Svetem pri Komnu, ki ima značilno protestantske arhitekturne

stilne okvire. Tudi dr. Kos v knjigi »Družbeni nazor slovenskih protestantov« ugotavlja, da je Primož Trubar dobil od tržaškega škofa Bonoma prve pobude za pisanje v slovenskem jeziku. Znano je, da je bil Bonomo v središču takratnega tržaškega kulturnega življenja in da je njegov krožek bil znan po branju reformatorskih tekstov in obravnavanju tedanjih verskih in političnih problemov. Obletnica rojstva Martina Lutra nas spominja še na nekatere druge važne obletnice v slovenski zgodovini. Lutra se namreč lahko tudi spominjamo v znamenju 400-letnice prvega slovenskega prevoda celotne Biblije, 400-letnice prve slovenske slovnice in 420-letnice »Cerkovne ordinge«, ki ima nedvomno tudi svoj pravni pomen.

Naj zaključimo zato z mislijo Bratka Krefta, ki je ob teh obletnicah dejal, »da so s svojimi prizadevanji protestantski pisarji v 16. stoletju "ustanovili"... slovensko ljudstvo kot zgodovinski narod, katerega korenike segajo tja do brižinskih spomenikov, do Koclja ter Cirila in Metoda«.

M. T.